fundaziun nairs

Künstlerhaus
Kunsthalle
Kulturlabor

Neolatin. LitteraturA Nairs

18 e 19
da mars
2023

luna plëina
luna piena
lua cheia
lua chea
luna llena
lluna plena
glina plaina
pleine lune
lună plină

In festival per
litteratura
rumantscha

nairs.ch/neolatin

Fundaziun Nairs
7550 Scuol
T +41 81 864 98 02
info@nairs.ch

Mit freundlicher Unterstützung von
Lia Rumantscha
[lo:rən] Chasa da la translaziun Loëren
fundaziun svizra per la cultura prohelvetia
Engadin Scuol Zernez
SWISSLOS KULTURFÖRDERUNG KANTON GRAUBÜNDEN
Graubündner Kantonalbank
Engadiner Post
Boner Stiftung für Kunst und Kultur
Stiftung Dr. Valentin Malamoud
Fundaziun Nairs «Nairs Diskursiv»

LitteraturA Nairs è in festival per litteratura rumantscha cun prelecziuns d'auturas ed auturs, cun referats, discussiuns, musica ed experiments. Il festival dat impuls ed è ina plattafurma per discussiuns criticas. El sa drizza a mintgin*a che s'interessa per litteratura.

Questa terza ediziun en la localitads da la Fundaziun Nairs metta il focus sin la poesia contemporana neolatina e la translaziun litterara. Actualmain vegnan publitgadas bleras collecziuns da poesias rumantschas. En il center dal festival stat l'inscunter d'autur*as rumantsch*as cun autur*as da las linguas ladin dolomitan, portugais, franzos, talian, galizian e catalan. Mintga «duo intercultural» cumparta poesias e reflexiuns sur da quellas cun il public. Tut ils puncts da program èn plurilings e s'occupan da dumondas sco: Ston ins chapir mintga pled? Pertge scriver poesia? Tge experientschas fan ins cun translatar las poesias en rumantsch? E tge è il resultat, sch'ins lavura cun lirica da pliras linguas neolatinas per ina performance sin il palc?

LitteraturA Nairs ist ein Festival für rätoromanische Literatur mit Autor*innen-Lesungen, Vorträgen, Gesprächen, Musik und Experimenten. Das Festival versteht sich als Impulsgeber und als Plattform für das Sprechen über rätoromanische Texte. Es richtet sich an alle, die sich für Literatur interessieren.

Die dritte Ausgabe des Festivals legt den Fokus auf Gegenwartslyrik und deren Übersetzung in andere Sprachen. Lyrik ist aktuell die am meisten veröffentlichte Gattung der rätoromanischen Literatur. In Nairs begegnen sich rätoromanische Dichter*innen und Dichter*innen der neolateinischen Sprachen: Dolomitenladinisch, Portugiesisch, Französisch, Italienisch, Galicisch und Katalanisch. Alle Programmpunkte sind mehrsprachig. Muss jedes Wort verstanden werden? Wieso dichten? Welche Erfahrungen werden beim Übersetzen von Gedichten ins Rätoromanische gemacht? Und was entsteht, wenn Lyrik unterschiedlicher neolateinischer Sprachen zu einer abendfüllenden Performance transformiert wird?

Ulteriuras infurmaziuns
Besucherinfos

Las curaturas Bettina Vital e Flurina Badel mainan tras il program. Suenter mintga punct resta temp per barattar pled cun il public. Cun ustaria e bar e cun ina maisa da cudeschs da la Libraria Poesia Clozza, Scuol.
Die Kuratorinnen Bettina Vital und Flurina Badel führen durch das Programm. Nach jedem Programmpunkt bleibt Zeit für Fragen aus dem Publikum. Mit Bistro und Bar und einem Büchertisch der Libraria Poesia Clozza, Scuol.

Entrada / Eintritt
Entir festival / Festivalpass:
CHF 50 / reducì CHF 45

Venderdi / Freitag:
CHF 20 / reducì CHF 15

Sonda / Samstag:
CHF 40 / reducì CHF 35

Singul / Einzeleintritt:
CHF 10 / reducì CHF 8

Annunzia/Anmeldung
P.pl. annunziar ordavant per mail sur tickets@nairs.ch, fin e cun ils 17-03-23.

Wir bitten um vorherige Anmeldung über tickets@nairs.ch
bis einschliesslich 17. März 2023

Ir e turnar/An- und Abreise
Bus da la staziun da Scuol a Nairs la sonda e dumengia a las 9:30. Bus per turnar da Nairs a la staziun da Scuol la sonda a las 21:20 e 22:20 ed la dumengia a las 18:20.
Ein Shuttle-Bus fährt am Samstag und Sonntag um 9.30 Uhr vom Bahnhof Scuol nach Nairs. In die Gegenrichtung von Nairs zum Bahnhof Scuol am Samstag um 21.20 Uhr und 22.20 Uhr und am Sonntag um 18.20 Uhr.

Contact / Kontakt
Fundaziun Nairs
Nairs 509, PF 71, 7550 Scuol
T +41 81 864 98 02
info@nairs.ch, www.nairs.ch

ans suandai: nairs.ch

@fundaziunnairs

Tut ils puncts da program èn plurilings. Tous les points du programme sont multilingues. | Tutti gli eventi sono multilingue. | Duta la manifestazions ie te de plu rujenedes. | Todos os eventos são multilingues. | Todos os eventos son multilingües. | Tots els punts del programa es fan en diverses llengues. | Alle Programmpunkte sind mehrsprachig.

Per la collavuraziun engraziain nus a las Traversadas litteraras — in purschida da la Chasa da translaziun Looren en collavuraziun cun la Lia Rumantscha che porscha ragularmain lavuratoris per persunas che lavuran en il champ da la litteratura rumantscha.
Für die Zusammenarbeit danken wir den Traversadas Litteraras — einer Veranstaltungsreihe des Übersetzerhaus Looren in Zusammenarbeit mit der Lia Rumantscha. Es bietet regelmässige Workshops für Literaturschaffende der rätoromanischen Szene an.

Lia Rumantscha
[lo:rən] Chasa da la translaziun Looren
fundaziun svizra per la cultura prohelvetia
Engadin Scuol Zernez
SWISSLOS KULTURFÖRDERUNG KANTON GRAUBÜNDEN
Graubündner Kantonalbank
Engadiner Post POSTA LADINA
Fundaziun Nairs «Nairs Diskursiv»
Stiftung Dr. Valentin Malamoud
Boner Stiftung für Kunst und Kultur

Concepziun: Bettina Vital, Flurina Badel
Manadras dal project, organisaziun: Bettina Vital, Flurina Badel | Collavuraziun per la realisaziun ed organisaziun: Fundaziun Nairs | Fundraising/Administraziun: Cornelia Schwab/Fundaziun Nairs | Comunicaziun: Lukas Zitzer/Fundaziun Nairs | Audio-Tecnica: Brasser/Fundaziun Nairs | Fotos: Mayk Wendt
Video: Marco Tribelhorn/Fundaziun Nairs | Restauraziun: Martina Obst/Fundaziun Nairs e partenaris | Grafica: Hej AG, Zürich | Stampa: Gammeter Media AG, Scuol

Ed ulteriur*as gidantras e gidanters a la cassa ed al bistro.

Program
Deutsch auf nairs.ch

Sonda
18 da mars 2023

10:00 **Poesia neolatina en dialog**
Pled d'avertura da Rico Valär, professer per litteratura e cultura rumantscha a l'Universitad da Turitg.

11:30 **Inscunter liric Guasch-Zuan**
Prelecziun communabla e barat da l'autur catalan Pol Guasch cun l'autura putera Jessica Zuan. Translaziun poesias: Jachen Andry

→ Mintga «Inscunter liric» cumpiglia ina prelecziun communabla cun discurs tranter pèr. Mintgamai 5 poesias da l'autur:a betg rumantsch*a vegnan translatadas en rumantsch e distribuidas al public. L'autur*a rumantsch*a surpiglia l'intermediaziun per il public.

PAUSA DA GENTAR

14:00 **Inscunter liric Coelho-Cadonau**
Prelecziun communabla e barat da l'autur portugais Carlos Coelho cun l'autura valladra Gianna Olinda Cadonau. Translaziun poesias: Sidonia Klainguti

15:30 **Inscunter liric Castaño-Semadeni**
Prelecziun communabla e barat da l'autura galiziana Yolanda Castaño cun l'autura valladra Leta Semadeni. Translaziun poesias: Bettina Vital

17:00 **Inscunter liric Rungger-Andry**
Prelecziun communabla e barat da l'autura ladin-dolomitana Nadia Rungger cun l'autur vallader Dumenic Andry. Translaziun poesias: Claire Hauser Pult e Chasper Pult

TSCHAINA

20:00 **Palc interneolatin**
Performance plurilingua e multimediala dad Astrid Alexandre, Annina Sedlacek, Selina Beghetto e Myriam Gurini a basa d'intginas poesias dals «Inscunters lirics» dal festival.

Dumengia
19 da mars 2023

10:00 **Inscunter liric Agustoni-Ganzoni**
Prelecziun communabla e barat da l'autura tessinaisa Prisca Agustoni cun l'autura rumantscha Romana Ganzoni. Translaziun poesias: Walter Rosselli

11:00 **Grond palc neolatin**
Discurs da podi cun Nadia Rungger, Jessica Zuan, Carlos Coelho, Pol Guasch, Prisca Agustoni e Yolanda Castaño davart la lirica neolatina (en ina lingua minoritara) e lur lavur per quella, davart politica da linguas, strategias da traducziun, davart la parantella cun il rumantsch e lur scuvertas. Moderaziun: Rico Valär

GENTAR

14:30 **Vernissascha «5 idioms 5 dunnas»**
Prelecziun e discurs davart la transposiziun en franzos da las poesias rumantschas en la publicaziun «5 idioms 5 dunnas» (Les Troglodytes, 2023). Cun las auturas Jessica Zuan, Gianna Olinda Cadonau, Carin Caduff, Dominique Caglia, Martina Cantieni e l'editura e translatura Denise Mützenberg. Moderaziun: Annetta Ganzoni

16:00 **Tranter poesia neolatina**
Discurs al podi davart la translaziun da las poesias dals «Inscunters lirics» cun Sidonia Klainguti, Claire Hauser Pult, Chasper Pult e Bettina Vital — translatur*as e participant*as da las Traversadas litteraras deditgadas a la translaziun da la poesia. neolatina. Introducziun: Gabriela Stöckli Moderaziun: Ruth Gantert

17:30 **Poesias per finir**
Popup pluriling da poesias neolatinas. Finiziun dal festival.

Biografias curtas
Deutsch auf nairs.ch

Prisca Agustoni *1975
viva en Svizra ed en Brasilia, nua ch'ella instruescha litteratura cumparativa e taliana a l'Universitad Juiz de Fora (stadi Minas Gerais). Ella scriva e sa autotranslatescha en talian, franzos e portugais. Sias ovras las pli novas èn «L'ora zero» (Lietocolle/Pordenonelegge, Italia, 2020); «O mundo mutilado» (Quelônio, Brasilia, 2020, Premio Jabuti); «O gosto amargo dos metais» (7Letras, Brasilia, 2022, premio Città di Belo Horizonte); «Verso la ruggine» (Interlinea, Italia, 2022).

Astrid Alexandre *1981
è cumponista e chantautura. Sper la publicaziun d'atgnas cumposiziuns, collavura ella tranter auter cun Origen Festival Cultural, La Triada e cumpona dapi il 2016 regularmain musica da teater. La chantautura è dachasa tant en la chanzun populara rumantscha sco en la musica da teater, en il pop englais ed en la chanson franzosa.

Dumenic Andry *1960
è scriptur, romanist e translatur. Tranter auter ha el publitgà ils cudeschs «Roba da tschel muond» (Artori, 2002), «Uondas» (*editionmevinapuorger*, 2008) ed il tom da poesia «Sablun» (Chasa Editura Rumantscha, 2017). 2018 ha el survegnì per quest'ultima ovra il Premi svizzer da littertura. L'onn 2009 è el vegnì undrà cun il Premi Schiller.

Jachen Andry *1957
ha studegià talian, spagnol e rumantsch a l'Universitad ad Turitg. El è activ sco collavuratur editorial independent. L'onn 2022 è cumparida tar *editionmevinapuorger* sia emprima racolta da poesias «be cun rispli». Jachen Andry viva e lavura a Scuol ed a Barcelona.

Selina Beghetto *1989
è dramaturga ed autura. Sco dramaturga lavura ella ensemen cun differentas instituziuns da teater, gruppas da saut ed artist:as. Dapi l'onn 2022 è ella la cocuratura dal festival da saut contemporan STEPS. Dasperas scriva ella prosa curta per l'emissiun «Impuls» dad RTR e texts per magazins, publicaziuns e projects d'art e moderescha occurrenzas culturalas.

Gianna Olinda Cadonau *1983
ha studegià relaziuns internaziunalas a Genevra e management da cultura a Winterthur. Dapi il 2010 lavura ella tar la Lia Rumantscha nua ch'ella è responsabla per la promoziun da cultura. 2016 e 2020 èn cumparìds ses toms da poesia «L'ultima ura da la not» e «pajais in uondas» (*editionmevinapuorger*). L'onn 2022 è ella vegnida undrada cun il Premi Studer/Ganz.

Carin Caduff *1986
è pedagoga sociala ed autura. Ella scriva lirica e prosa. Ses texts èn vegnids publitgads tranter auter en la «Litteratura» da l'Uniun per la Litteratura Ruman tscha ed en l'emissiun «Impuls» da RTR. 2022 è cumpari il cudesch cun prosa curta «furt e naven» tar la Chasa Editura Rumantscha.

Dominique Caglia n. Dosch,*1995
ha studegia psicologia, pedagogia e rumantsch a l'Universitad da Friburg e lavura per la Scola auta da pedagogia dal Grischun. Ella è l'autura dal roman da fantasia «Sindoria», cumparì tar la Chasa Editura Rumantscha il 2013 e scriva per «Impuls» da RTR.

Martina Cantieni *1982
ha studegià geografia a Berna, ha lavurà tar il Parc natiral Beverin e frequentà ina scolaziun da puras. Ella maina cun sia famiglia la puraria Suloms sin la Muntogna da Schons e lavura sco promotura regiunala per la Lia Rumantscha. Tranter auter ha ella scrit per «La Quotidiana» ed il «Sulom Grischun Central» ed ha translatà teaters per la Cumpagneia da Donat a conturn.

Yolanda Castaño *1977
naschida a Santiago è poetessa, filologa, redactura, translatura e managera da cultura. Ella maina ina residenza litterara a A Coruña ed organisescha lavuratoris da translatar e festivals da lirica. Ella ha edì set toms da lirica en galizian e spagnol ed ha publitgà poesias en diversas ulteriuras linguas. Tranter auter è ella vegnida undrada cun il Premio de la Crítca Española, il Premi Estandarte per il meglier cudesch da lirica da la Spogna dal 2020 e cun il Premi Autura da l'onn da las librarias galizianas.

Carlos Coelho *1963
è naschi e creschi si en Angola ed è migrà l'onn 1975 en il Portugal. Là ha el lavurà tranter auter sco chavrer. Dapi 1987 abita Coelho en Svizra, dapi 1993 a Scuol. Sias poesias scrittas en portugais èn cumparidas en differentas antologias ed en il tom da poesia «Se a Lua Soubesse» (2012, Editora Esfera do Caos, Lisboa).

Ruth Gantert *1967
è romanista e lavura sco translatura, intermediatura da litteratura e redactura. Ella è la manadra artistica dal Service de Presse Suisse, la mainagestiun da la Fondazione Casa Atelier Bedigliora e la schefredactura da l'antologia trilingua da las litteraturas svizras e da la plattafurma d'internet viceversaliteratur.ch

Annetta Ganzoni *1958
romanista, publicista ed editura. Sco collavuratura scientifica a l'Archiv svizzer da litteratura è ella stada responsabla passa 25 onns per collecziuns e program da lingua taliana e rumantscha. Intginas publicaziuns: «Truvaglias. Ina vaidrina dad objects litterars. 30 onns Archiv svizzer da litteratura» (2021); Cla Biert, «L'odur dal füm. Raquints 1949—1980» (cun Rico Valär, 2020); Antologia «Rumantsch e latin da chatscha» (2019); Andri Peer, «Prosa 1946—1985» (2016).

Romana Ganzoni *1967
è scriptura. Ella scriva prosa e lirica. Dapi il 2013 cumparan texts en magazins da litteratura e columnas. Tranter auter ha ella publitgà «Granada Grischun» (Rotpunktverlag, 2017), il roman «Tod in Genua» (Rotpunktverlag, 2019), il tom da poesia e prosa curta «Vent per mia vela» (Uniun dals Grischs, 2020) ed il roman «Magdalenas Sünde» (Diogenes, 2022). Romana Ganzoni è vegnida undrada cun il Premi grischun da litteratura 2020.

Pol Guasch *1997
è in scriptur catalan. El ha studegià scienzas litteraras a l'Universitad da Barcelona, è stà professer extraordinari per litteratura e critica da cultura a la Universitad da Barcelona ed ha perscrutà al King's College London. El è l'autur dals toms da poesia «Tanta gana», undrà cul Premi Francisco-Garriga l'onn 2018, e da «La part del foc», vegnì undrà dal 2020 cul Premi López-Picó-Preis. L'onn 2021 ha ses emprim roman «Napalm el cor» survegnì il Ana- grama Books Prize.

Myriam Gurini *1985
è ballarina independenta, coreografa e pedagoga da saut. Sia scolaziun da saut ha ella absolvì a la Scola da saut contemporan Varium a Barcelona. Avant ha ella fatg in studi sco pedagoga da moviment a la Scola Gymnastik Diplom a Basilea. Ella ha collavurà cun artistas ed artists da diversas spartas ed ha creà plirs agens tocs da saut ch'èn vegnids mussads a Turitg ed in Grischun.

Claire Hauser Pult
Pult è archeologa, redactura e translatura dal rumantsch. Ella maina il biro promediala.ch ch'è sa spezialisà sin lavurs da redacziun e translaziun e viva a Pasqual. Tranter auter ha ella translatà texts da Rut Plouda e Jessica Zuan en tudestg.

Sidonia Klainguti *1978
è romanista. Suenter il studi da romanistica cumparativa e rumantsch l'Universitad da Turitg ha ella lavurà sco redactura dal Dicziunari Rumantsch Grischun e lura sco magistra gimnasiala a l'Academia Engiadina a Samedan. Ensemen cun Göri Klainguti è ella stada redactura dal Chalender Ladin (2009—2016). Ella ha scrit diversas contribuziuns per las Annalas da la «Societad Retorumantscha».

Denise Mützenberg *1942
viva a Genevra ed è liricra, editura e translatura. 1965 marida ella Gabriel Mützenberg (1919-2002), istoricher e schurnalist e grond enconuschider dal rumantsch. Dal 1992 ha ella fundà la chasa editura Samizdat che sa deditgescha a la poesia. Pli tard ha ella fundà cun sia sora e scriptura Claire Krähenbühl la chasa editura Les Troglodytes che s'occupa er regularmain da la lirica rumantscha e sia translaziun en franzos.

Chasper Pult *1949
è romanist ed enconuschider da la cultura rumantscha. Suenter il studi da romanistica a Turitg ed a Losanna è el sta magister da scola media, ha manà tranter auter il Centro Culturale Svizzero Pro Helvetia Milano (1996—2001), presidià la Lia Rumantscha (1992—1996) e la Fundaziun Chesa Planta a Samedan. L'onn 2012 è el vegnì undrà cun il Premi Oertli.

Nadia Rungger *1998
è scriptura e viva en la Val Gherdëina/Tirol dal Sid. Suenter il studi da germanistica a l'Universitad da Graz ha ella studegià linguistica applitgada a l'Universitad da Bulsaun. L'onn 2020 è cumparì «Das Blatt mit den Lösungen. Erzählungen und Gedichte» (Verlag A. Weger). Ella publitgescha en gasettas litteraras, collavura en projects interdisciplinars, tar exposiziuns, concepescha e moderescha occurrenzas litteraras. Ella ha survegnì tranter auter il premi internaziunal da litteratura Merano-Europa 2017 ed il premi da litteratura «Europa» dal Südtiroler Landtag und Südtiroler Künstlerbunds l'onn 2021.

Annina Sedlacek *1980
è vegnida diplomada l'onn 2004 a l'Accademia Teatro Dimitri. Sper sia lavur sco actura, reschissura, pledadra e coach da film è ella er docenta da teater e moviment en plirs lieus sco p.ex. a l'ESSIL a Losanna e maina seminars da communicaziun nunverbala e cumpetenza da sa preschentar. Ella collavura cun pliras cumpagnias da teater ed ha fundà il 2015 sia atgna cumpagnia ANIKO.

Leta Semadeni *1944
è scriptura ed artista. Dapi il 2001 èn cumparids quatter cudeschs ed in quadern OSL cun poesias en vallader e tudestg, plinavant dus cudeschs per uffants cun dissegns dad Erich Gruber ed il 2015 il roman tudestg «Tamangur» (Rotpunktverlag). 2016 victura dal Premi Svizzer da litteratura per «Tamangur». 2022 cumparan il roman «Amur, grosser Fluss» e la racolta da poesias «Ich bin doch auch ein Tier/Eu sun bain eir sco tü» (Atlantis).

Gabriela Stöckli *1968
ha studegià hispanistica, litteratura cumparativa e filosofia a Turitg, Madrid e Berlin ed ha promovì l'onn 2004 a l'Universitad da Turitg. Dapi il 2005 s'engascha ella sco manadra da la Chasa da translaziun Looren per la promoziun, la reconuschientscha e la visibilitad da translatur*as litterar*as. Gabriela Stöckli ha translatà plirs cudeschs d'uffants dal spagnol en tudestg.

Rico Valär *1981
è professer da litteratura e cultura rumantscha a l'Universitad da Turitg. El ha doctorà davart il moviment rumantsch, tranter auter en connex cun auters moviments da linguas minori taras e regiunalas europeicas. El ha procurà ediziuns criticas da las ovras da Peider Lansel, Jon Pult, Cla Biert e Clementina Gilly e s'engascha en diversas cumischiuns e giurias a livel regiunal, chantunal e naziunal.

Jessica Zuan *1984
ha studegià germanistica e litteratura cumparativa. Suenter ha ella fatg ina scolaziun sco translatura (tudestg, franzos e spagnol) a Barcelona, nua ch'ella viva scriva e lavura anc adina. 2017 è cumpari ses cudesch «L'orizi/La tempête» (poesias, edition Samizdat). L'onn 2019 è cumpari ses segund tom dapoesia «Stremblidas e S-chima» e 2023 cumpara ses terz tom da poesia «Launa da pavagls» tar la Chasa Editura Rumantscha.

Curaturas

Bettina Vital *1981
è romanista independenta e creacultura. Ella ha studegià romanistica cumparativa e rumantsch a l'Universitad da Turitg. 2013-2017 è ella stada responsabla per las translaziuns rumantschas da la Chanzlia federala a Berna. Vital ha translatà plirs cudeschs d'uffants, p.ex. da Lena Hach «Flo e Valentina. Pell'amur da bazegner» (Lia Rumantscha 2022); «Tredeschin» (Montabella Verlag 2015). Ella redactescha il «Chalender Ladin», docescha vallader a l'Universitad da Turitg e co-organisescha il teater musical «Operetta giò'n Plazzetta Ardez».

Flurina Badel *1983
è artista ed autura. Suenter in'emprima scolaziun da schurnalissem ha ella absolvì il Master of Fine Arts a l'Institut d'Art da la HGK FHNW a Basilea ed ha fatg in segiurn a l'institut per art litterara da l'Universitad d'art applitgada a Vienna. Dapi il 2014 lavura ella en il duo Badel/Sarbach. L'onn 2019 è cumpari il tom da poesia «tinnitus tropic» (*editionmevinapuorger*) ch'è vegni undrà cun in Premi Svizzer da Litteratura 2020. Flurina Badel è redactura responsabla per l'emissiun «Impuls» da RTR, concepescha e moderescha occurrenzas culturalas.